

Tézy
k štátnym záverečným skúškam
pre magisterský odbor politológia a medziodbor politológia v kombinácii

Katedra politológie, FF KU

akad. roka 2017/2018

Štátna skúška sa skladá z 3 štátnicových okruhov. Každý zo štátnicových okruhov vychádza z dvoch až štyroch povinných predmetov magisterského štúdia. Z každého okruhu si študent losuje jednu otázku, ktorá pozostáva z dvoch alebo troch častí. Otázky sa týkajú tém z prednášok, seminárov a povinného čítania povinných predmetov magisterského štúdia. Študijnú literatúru k jednotlivým otázkam študenti nájdu v zadaných štátnicových otázkach a v sylaboch povinných kurzov zahrnutých v štátnicových okruhoch. Študentom, ktorým bol namiesto povinného kurzu uznaný predmet absolvovaný počas štúdia v zahraničí (napr. Erasmus+), sú počas štátnej skúšky skúšaní z predmetov uvedených v tomto dokumente. Študentom sa odporúča uvedená literatúra doplniť ďalšou literatúrou podľa vlastného výberu.

Prehľad štátnicových okruhov:

1. ŠTÁT A SPOLOČNOSŤ

- tento štátnicový okruh vychádza z obsahu kurzov *Bezpečnostná politika, Sociálna politika, Politická analýza, Menšinová a migračná politika*

2. TEÓRIA A PRAX DEMOKRACIE

- tento štátnicový okruh vychádza z obsahu kurzov *Teória demokracie a Transformačné procesy*

3. POLITICKÁ KULTÚRA

- tento štátnicový okruh vychádza z obsahu kurzov *Politická kultúra a Marketingová komunikácia v politike, Teória konfliktov a Vojenský konflikt na Ukrajine a rola EÚ*

OTÁZKY NA ŠTÁTNICE
Katedra politológie FF KU
mgr. stupeň, akad. rok 2017/2018

OKRUH č. 1: ŠTÁT A SPOLOČNOSŤ

OTÁZKA č. 1
(Bezpečnostná politika)
(otázka pozostáva z 2 častí)

- A) Bezpečnosť predstavuje základný pojem v oblasti bezpečnostných štúdií. Neexistuje na svete štát, ktorý by nejakým spôsobom nepostihoval vlastnú bezpečnosť, resp. bezpečnosť jeho obyvateľov. To akým spôsobom formuje štát vlastnú bezpečnosť ovplyvňuje množstvo faktorov, vrátane samotného bezpečnostného prostredia, pričom „výsledným produktom“ je konkrétna bezpečnostná politika štátu. Definujte čo je predmetom bezpečnostných štúdií. Uvedte základné prístupy a školy v oblasti bezpečnostných štúdií, a to z pohľadu MV. Teoreticky vymedzte a definujte bezpečnostnú politiku, a uveďte príklady (napr. USA, Rusko, Čína, EÚ)
- B) Bezpečnosť nie je konštantná a „nemenná“ veličina, ale vyvíjajúca sa kategória. Hoci konečným cieľom je dosiahnutie bezpečnosti, tá je skôr ideálnym cieľom, nakoľko stav absolútnej a permanentnej bezpečnosti nie je možné nikdy dosiahnuť. V súčasnom svete sme konfrontovaný nielen s nárastom aktérov, ktorí vstupujú do „bezpečnostného prostredia“, ale osobitne s množstvom faktorov tzv. neurčitosti. Osobitne sme konfrontovaný s rozširovaním bezpečnosti do nových oblastí tzv. sekuritizácia. Čo tvorí bezpečnostné prostredie (zložky, aktéri, štruktúry). Aké zmeny nastali za posledných 25 rokov v bezpečnostnom prostredí. Čím sa vyznačovali? Sekuritizácia: uveďte konkrétne príklady.

Oporúčaná literatúra:

- Balabán, M. Rašek, A.: *Nezápadí aktéri světové bezpečnosti*. Praha : Karolinum, 2010.
- Barša, P.: *Hodina impéria*. Zdroje současné zahraniční politiky USA. Masarykova univerzita v Brně. Mezinárodní politologický ústav. Brno 2004.
- Eichler, J. : *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. Praha : AVIS, 2006.
- Eichler, J.: *Terorismus a války na počátku 21. století*. Praha : Karolinum, 2007.
- Eichler, J.: *Mezinárodní bezpečnost v době globalizace*. Praha : Portál, 2006.
- Lasicová, J.: *Bezpečnost. Bezpečnostná agenda súčasnosti*. Banská Bystrica : Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov UMB, 2006.
- Piknerová, L. a kol.: *Nové mocnosti globálního jihu. Čína, Indie, Brazílie, Jihoafrická republika a Indonesie v mezinárodním systému*. Plzeň: Dokořán, 2014.

Martinovský, P. – Šmíd, T.: *Přírodní zdroje a ozbrojené konflikty – aktuální trendy*. Brno: CDK, 2013.

Smolík, J. – Šmíd, T.: *Vybrané bezpečnostní hrozby a rizika 21. Století*. Brno: MPÚ, 2010.

Šmíd T. a kol.: *Zapomenuté konflikty*. Brno: CDK, 2016

Ušiak, J.: *Bezpečnostná politika Slovenskej republiky a vybrané bezpečnostné dokumenty*. Banská Bystrica: FPVaMV UMB, 2012.

Waisová, Š.: *Současné otázky mezinárodní bezpečnosti*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čenek, 2003.

Waisová, Š.: *Bezpečnost – vývoj a proměny konceptu*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čenek, 2005.

OTÁZKA č. 2
(Bezpečnostná politika)
(otázka pozostáva z 2 častí)

- A) Vojna proti terorizmu prebieha vo svete s rozdielnou intenzitou fakticky nepretržite od roku 2001, kedy došlo k bezprecedentnému teroristickému útoku na USA. Od uvedeného obdobia sa odohrali /odohrávajú/ viaceré vojenské konflikty, ktoré viac alebo menej mali súviseli s terorizmom (Afganistan, Irak, Sýria, Lýbia....). Napriek snahe medzinárodného spoločenstva sa zdá, že terorizmus je na "vzostupe" (útoky v Tunisku, Paríži, Bruseli....). Priblížte formy, spôsoby a metódy akým medzinárodné spoločenstvo a konkrétne štáty uskutočňujú boj proti terorizmu. Vyberte prípad konkrétneho konfliktu (teroristického útoku) a identifikujte jeho príčiny / dôsledky?
- B) Slovensko prešlo z pohľadu zahranično-politického a bezpečnostného smerovania za posledných 25 rokov radikálnou premenou. V súčasnosti je pevne zakotvené v západoeurópskych politických, ekonomických a bezpečnostných štruktúrach (NATO, EÚ, OBSE). Napriek uvedenému stavu narastajú nové bezpečnostné hrozby a riziká, ktorým musí Slovensko čeliť. Popíšte zmeny na politickej mape sveta po roku 1989 z pohľadu bezpečnosti, a uveďte aké implikácie pre Slovensko. Charakterizujte slovenskú bezpečnostnú politiku? Čo je podstatou a obsahom spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky EÚ a aké je miesto a postavenie SR v euroatlantickej bezpečnostnej architektúre? Uveďte na konkrétnych príkladoch z praxe.

Odporúčaná literatúra:

Balabán, M. Rašek, A.: *Nezápadí aktéři světové bezpečnosti*. Praha : Karolinum, 2010.

Barša, P. *Hodina impéria.*: Zdroje současné zahraniční politiky USA. Masarykova univerzita v Brně. Mezinárodní politologický ústav. Brno 2004.

Eichler, J. : *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. Praha : AVIS, 2006.

Eichler, J.: *Terorismus a války na počátku 21. století*. Praha : Karolinum, 2007.

Eichler, J.: *Mezinárodní bezpečnost v době globalizace*. Praha : Portál, 2006.

Lasicová, J.: *Bezpečnosť. Bezpečnostná agenda súčasnosti*. Banská Bystrica : Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov UMB, 2006.

Piknerová, L. a kol.: *Nové mocnosti globálneho juhu. Čína, Indie, Brazília, Juhoafrická republika a Indonésie v medzinárodnom systéme*. Plzeň: Dokořán, 2014.

Martinovský, P. – Šmíd, T.: *Přírodní zdroje a ozbrojené konflikty – aktuální trendy*. Brno: CDK, 2013.

Smolík, J. – Šmíd, T.: *Vybrané bezpečnostní hrozby a rizika 21. Století*. Brno: MPÚ, 2010.

Šmíd T. a kol.: *Zapomenuté konflikty*. Brno: CDK. 2016

Ušiak, J.: *Bezpečnostná politika Slovenskej republiky a vybrané bezpečnostné dokumenty*. Banská Bystrica: FPVaMV UMB, 2012.

Waisová, Š.: *Současné otázky mezinárodní bezpečnosti*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čenek, 2003.

Waisová, Š.: *Bezpečnost – vývoj a proměny konceptu*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čenek, 2005.

OTÁZKA č. 3
(Sociálna politika)
(otázka pozostáva z 2 častí)

- A) Princípy „Solidarity, Spravodlivosti, Subsidiarity,“ predstavujú základné piliere súčasnej európskej sociálnej politiky. Na týchto princípoch je zároveň konštruovaný aj projekt hospodársko-politickej integrácie EÚ, ale v rozličných konotáciách a dimenziách (politických, sociálnych) na ne poukazuje katolícka sociálna náuka. V neposlednom rade sú predmetom niektorých filozofických teórií a prístupov. Vysvetlite podstatu týchto princíпов v sociálnej politike, a to „inštitucionálneho“ ale i „neinštitucionálneho“ typu. Aké je ich opodstatnenie a význam v súčasnom „globalizovanom svete“? Aké sú príčiny oslabovania týchto princíпов a aké z toho pramenia dôsledky na politickej, sociálno-ekonomickej, kultúrnej úrovni?
- B) V 60. rokoch 20. storočia v dôsledku hospodárskeho rozmachu v západnej Európe získal na popularite koncept tzv. „Welfare state“. Hoci koncept „welfare state“ siaha časovo hlbšie, a má rozličné modely (škandinávsky, britský, nemecký), celkovo je však považovaný za symbol hospodárskeho blahobytu a „zlatého povojnového obdobia“. V 90. rokoch v dôsledku globalizácie a liberalneho je pod silným tlakom. Výsledkom sú „reformy“ a „rekonceptualizácie“ a premeny sociálneho štátu. Vysvetlite podstatu zmien „tradičného“ sociálneho štátu. V čom spočívajú premeny „súčasného“ sociálneho štátu a to tak v kvalitatívnej, ale i v kvantitatívnej rovine.

Odporúčaná literatúra:

- Beblavý, M.: *Hospodárska politika na Slovensku 1990 – 1999*. 1 vyd. Bratislava : CSMA a SFPA, 2000
- Giddens, A.: *Tretí cesta a její kritici*. Praha: Mladá fronta, 2004.
- Keller, J.: *Soumrak sociálního státu*. 1. vyd. Praha : SLON, 2006.
- Krebs, V. a kol.: *Sociální politika*. Praha: Wolters Kluwer, 2010.
- Mihálik, J.: *Sociálny alebo liberálny štát*. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2007.
- Mihálik, J., Ackermann, K. F., Tyson, S., Thierry, H., Borkowska, S.: *Trh práce a sociálne dôsledky ekonomickej reformy v Slovenskej republike*. Bratislava: BRADLO, 1994.
- Musil, L.: *Vývoj sociálního státu v Evropě. Čítanka z historie moderní evropské sociální politiky*. Brno: Doplněk, 1996.
- Pick, M.: *Stát blahobytu, nebo kapitalismus?* 1. vyd. Praha : Grimmus, 2009.
- Stanek, V. a kol.: *Sociálna politika*. Bratislava: Sprint dva, 2008
- Tomeš, I.: *Sociální politika: Teorie a mezinárodní zkušenost*. 2. vyd. Praha: Socioklub, 2001.
- Tomeš, I.: *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. Praha: Portál, 2010.
- Večera, M.: *Sociální stát: Východiska a přístupy*. Praha : SLON, 1993.

OTÁZKA č. 4 (Sociálna politika) (otázka pozostáva z 2 častí)

- A) (Česko-)Slovenská sociálna politika prešla po roku 1989 výraznými premenami, ktoré súviseli predovšetkým s politicko-ekonomickými zmenami a spoločenským vývojom. Osobitosti transformačného obdobia (deetatizácia, liberalizácia, privatizácia, politika washingtonského konsenzu) predznamenalí ďalšiu podobu a charakter sociálnej politiky na Slovensku.
- B) Sociálne problémy sa napriek ekonomickému a hospodárskemu "rastu" neustále prehlbujú vo viacerých spoločenských rovinách. V širšom slova zmysle sme v súčasnosti svedkami permanentnej krízy: demografickej, dochôdkového systému, zdravotníctva a nemocenského systému, krízy vzdelávacieho systému, dlhodobej nezamestnanosti, regionálnych disparít.... Nástroje na ich riešenie sú naprieč štátmi rozdielne (reformy, väčšie zásahy štátu versus väčšia liberalizácia....) pričom aj výsledky a dopady sú rôzne. Popíšte najpálčivejšie sociálne problémy na Slovensku, a prístupy posledných vlád k ich riešeniu (analyzujte a zhodnajte v čom boli pozitívne a v čom negatívne). Navrhnite vlastný spôsob (formu, nástroje) na riešenie niektorého zo sociálnych problémov Slovenska.

Odporúčaná literatúra:

- Beblavý, M.: *Hospodárska politika na Slovensku 1990 – 1999*. 1 vyd. Bratislava : CSMA a SFPA, 2000
- Giddens, A.: *Tretí cesta a její kritici*. Praha: Mladá fronta, 2004.
- Keller, J.: *Soumrak sociálního státu*. 1. vyd. Praha : SLON, 2006.
- Krebs, V. a kol.: *Sociální politika*. Praha: Wolters Kluwer, 2010.
- Mihálik, J.: *Sociálny alebo liberálny štát*. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2007.
- Mihálik, J., Ackermann, K. F., Tyson, S., Thierry, H., Borkowska, S.: *Trh práce a sociálne dôsledky ekonomickej reformy v Slovenskej republike*. Bratislava: BRADLO, 1994.
- Musil, L.: *Vývoj sociálního státu v Evropě. Čítanka z historie moderní evropské sociální politiky*. Brno: Doplněk, 1996.
- Pick, M.: *Stát blahobytu, nebo kapitalismus?* 1. vyd. Praha : Grimmus, 2009.
- Stanek, V. a kol.: *Sociálna politika*. Bratislava: Sprint dva, 2008
- Tomeš, I.: *Sociální politika: Teorie a mezinárodní zkušenost*. 2. vyd. Praha: Socioklub, 2001.
- Tomeš, I.: *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. Praha: Portál, 2010.
- Večera, M.: 1993. *Sociální stát: Východiska a přístupy*. Praha : SLON, 1993.

OTÁZKA č. 5**(Politická analýza)****(otázka pozostáva z 2 častí)**

- A) Politická analýzy väčšinou delí *analytický proces* na päť krokov. Ktoré sú to a čo znamenajú?
- B) J. V. Jensen formuloval metódu *dimenzionálnej analýzy* využívanej v počiatočnej fáze explorácie problému. Na konkrétnom príklade vysvetlite všetkých päť aspektov, ktoré dimenzionálna analýza sleduje.

Odporúčaná literatúra:

- Beblavý, M.: *Manuál pre tvorbu verejnej politiky*. Bratislava: Inštitút pre dobre spravovanú spoločnosť, 2002.
- Colebatch, H. K.: *Úvod do policy*. Brno : Barrister and Principal, 2005.
- Dunn, W.N.: *Public Policy Analysis: An Introduction*. New Jersey, Prentice-Hall, 1994. (študentom poskytnuté v elektronickej forme)
- Fiala, P., Schubert, K.: *Moderní analýzy politiky*. Brno: Barrister & Principal. 2000.
- Veselý, A., Nekola, M. (eds.): *Analýza a tvorba veřejných politik*. Praha: SLON, 2007.

OTÁZKA č. 6
(Politická analýza)
(otázka pozostáva z 2 častí)

- A) W. Dunn popísal proces *vymedzenia problému*. Vysvetlite jeho jednotlivé kroky a predstavte aspoň dve metódy analýzy a vymedzenia problému.
- B) V rámci *monitoringu a evaluácie* realizovaných politík sa sledujú tzv. vstupy politiky, výstupy politiky, účinky politiky a výsledky politiky. Vysvetlite tieto pojmy a uveďte príklady.

Odporúčaná literatúra:

Beblavý, M.: *Manuál pre tvorbu verejnej politiky*. Bratislava: Inštitút pre dobre spravovanú spoločnosť, 2002.

Colebatch, H. K.: *Úvod do policy*. Brno : Barrister and Principal, 2005.

Dunn, W.N.: *Public Policy Analysis: An Introduction*. New Jersey, Prentice-Hall, 1994. (študentom poskytnuté v elektronickej forme)

Fiala, P., Schubert, K.: *Moderní analýzy politiky*. Brno: Barrister & Principal. 2000.

Veselý, A., Nekola, M. (eds.): *Analýza a tvorba veřejných politik*. Praha: SLON, 2007.

OTÁZKA č. 7
(Menšinová a migračná politika)
(otázka pozostáva z 3 častí)

- A) Charakterizujte menšinu ako politologický, sociologický a tiež kultúrno – antropologický pojem. Vymedzte jej rozlíšenie a druhy, pričom dbajte ich rozdielov, a naopak ich analogických znakov. Netradičné pojmovanie menšín (a menšinovej politiky) predstavil Arnold Joseph Toynbee (1889-1975). V čom spočíva jeho podstata?
- B) V moderných dejinách predstavujú menšiny pre majoritnú spoločnosť politický (a sociálny) problém. Vysvetlite príčiny týchto problémov. Súčasne objasnite pojem iredentizmus a Veľké Slovensko.
- C) Štatistické údaje hovoria, že 15-percentný podiel občanov Slovenskej republiky tvoria príslušníci národnostných menšín a otázka ich postavenia je preto dôležitým aspektom verejnej politiky. Charakterizujte menšinovú politiku na Slovensku v rokoch 1993 až 2015.

Oporúčaná literatúra:

Fredman, Sandra: *Discrimination Law*. Oxford, Oxford University Press, 2002.

Kiss, Caba: *Národnostné menšiny v strednej Európe – definície a typológie*. In: Jana Plichtová (ed.): *Minority v Politike: kultúrne a jazykové práv*, Bratislava, Československý výbor európskej kultúrnej nadácie, 1992.

Kokaisl, Petr: *Etnické minority v Evropě*. Vyd. 1. Praha, Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2014.

Kotvanová, Alena (ed.): *Dáta o rovnosti v slovenskej realite*. Bratislava, Equilibria, 2012.

Lajčáková, Jarmila: *Prijímanie dočasných vyrovnávacích opatrení na základe etnicity, národnosti, pohlavia alebo rodu na Slovensku*. Bratislava, CVEK, 2015.

Toynbee, Arnold Joseph: *Studium dějin (úvod)*. Praha 1995.

Ústava Slovenskej republiky (a jej šesť následných novelizácií) s akcentom na Druhú hlavu - Základné práva a slobody.

Uznesenia vlády SR vo vzťahu menšinovým komunitám (napr. : č. 278/2003 k vyhodnoteniu Priorít vlády SR vo vzťahu k rómskym komunitám za rok 2002 a Stratégie vlády SR na riešenie problémov rómskej komunity za rok 2001 a k Základným téza koncepcie politiky vlády SR v integrácii rómskych komunít).

OTÁZKA č. 8
(Menšinová a migračná politika)
(otázka pozostáva z 3 častí)

- A) Charakterizujte migráciu; druhy, príčiny a následky ľudskej migrácie a postavenie politiky voči nej.
- B) Definujte pojmovo a prakticky európsku migračnú politiku verzus európsku migračnú krízu s akcentom na 20. a 21. storočie. Čo a kto ovplyvňuje politické riešenia migračných konfliktov?
- C) Vysvetlite podstatu koncepcie migračnej politiky Slovenskej republiky v rokoch 2005 až 2015, resp. s výhľadom do roku 2020.

Odporúčaná literatúra:

Aktuálne dokumenty migračnej politiky Slovenskej republiky:

<http://www.minv.sk/?zamer-migracnej-politiky-slovenskej-republiky>

Bolečeková, Martina: *Migračná politika Slovenskej republiky: desať rokov po vstupe do Európskej únie*. In: Politické vedy, roč. 17, č. 3, 2014.

Divinský, Boris: *Migračné trendy v Slovenskej republike po vstupe krajiny do EÚ (2004 – 2008)*. Bratislava, IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu, 2009.

Lidák, Ján, Koganová, Viera: *Migrácia a jej vplyv na vnútornú politiku a medziludské vzťahy*. In: Dvořáková, Vladimíra, Heroutová, Andrea (eds.): II. Kongres českých politologů. Praha, ČSPV, 2003.

Migračná politika Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2020, prijatá uznesením vlády Slovenskej republiky č. 574 z 31. augusta 2011.

Mrlianová, Andrea, Ulrichová, Natália, Zollerová, Monika: *Praktické opatrenia v boji proti nelegálnej migrácii v Slovenskej republike. Národná štúdia pre Európsku migračnú sieť*. Bratislava, Národný kontaktný bod Európskej migračnej siete v Slovenskej republike, 2011.

Šíbl, Drahoš, Šaková, Beáta: *Svetová ekonomika, Internacionalizácia – integrácia – globalizácia – interdependencia*. Druhé doplnené vydanie. Bratislava, SPRINT, 2002.

Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie za jednotlivé roky: In: <http://mic.iom.sk/atlas/2015/01/migracia-na-slovensku/>

Štefančík, Radoslav: *Migrácia – bezpečnostný problém nového milénia?* In: Lasicová Jana a kol. (ed.) *Bezpečnostné fórum 08*. Banská Bystrica, UMB, 2008.

Štefančík, Radoslav, Lenč, Jozef: *Migračná politika národných štátov*. Trnava, SSRP, 2011.

WHEATCROFT, Andrew: *Nevěřící. Střety křesťanství s islámem v letech 638 – 2002*. Praha, BB/Art, 2006.

Zudová-Lešková, Zlatica et alii: *Resettlement and Extermination of the Populations. A Syndrome of Modern History*. Prague, Historický ústav, 2015.

OKRUH č. 2: TEÓRIA A PRAX DEMOKRACIE

OTÁZKA č. 1

(Teória demokracie)

(otázka pozostáva z 2 častí)

- A) Rozlišujeme dva základné modely demokratickej vlády: konsenzuálny a väčšinový. Obidva uvedené modely demokracie úzko súvisia s volebným systémom (pomerný a väčšinový) ako aj typom režimu v zmysle parlamentnej alebo prezidentskej formy vlády. Vysvetlite vzájomný vzťah medzi formou vlády a volebným systémom a pokúste sa uviesť „výhody“ a „nevýhody“ obidvoch modelov.
- B) S. M. Lipset v diele *Political Man* uvádza analýzu vzťahu medzi demokraciou a ekonomickým rozvojom, ktorá sa stala predmetom extenzívneho skúmania po viac ako 30 rokov. Získanie údajov dokazujú silný kauzálny vzťah medzi ekonomickým rozvojom a demokraciou. Uveďte správnu formu tohto vzťahu a pokúste sa interpretovať súčasný stav na príklade ukazovateľov HDI a HDP najrozvinutejších krajín (údaje za rok 2014 ako príloha).

Odporúčaná literatúra:

Balík, S., Kubát, M.: *Teorie a praxe nedemokratických režimů*. Praha: Dokořán, 2012.

Cabada L., Kubát M.: (eds.) *Úvod do studia politické vědy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004.

Dahl R. A.: *O demokracii. Průvodce pro občany*. Portál, Praha. 2001

Dahl, R. A.: *Demokracie a její kritici*. Praha : Victoria Publishing, 1995.

Hloušek V., Kopeček L.: (eds.) (2007) *Demokracie. Teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie*. Brno : MPÚ, 2005.

Heywood A.: *Politologie*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004.

Kováčik B.: *Moderné teórie demokracie: kritická analýza vybraných pojmov*. Banská Bystrica, 2009

- Klíma M.: *Volby a politické strany v moderných demokraciích*. Praha: Radix, 2003.
- Novák M.: *Jakou demokracií pro nové demokracie*. Brno: MPU, 2001.
- Sartori G.: *Srovnávací a ústavní inženýrství*. Praha: Slon, 2001.
- Sartori G.: *Teória demokracie*. Bratislava: Archa, 1993.
- Svensson, P.: *Teorie demokracie*. Brno : CDK, 1995.
- Ženíšek, M.: *Přechody k demokracii v teorii a praxi*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006.

OTÁZKA č. 2
(Teória demokracie)
(otázka pozostáva z 2 častí)

- A) Na základe viacerých ukazovateľov môžeme hovoriť o vysokej alebo nízkej kvalite zastupiteľskej demokracie. Prostredníctvom termínov: sloboda, vláda zákona, horizontálna a vertikálna zodpovednosť, občianska kontrola, občiansky pluralizmus, participácia, rovnosť a schopnosť reagovať charakterizujte nevyhnutné črty liberálnej demokracie.
- B) Samuel P. Huntington v diele *The Third Wave* hovorí o „troch vlnách demokratizácie“, prostredníctvom ktorých opisuje globálny trend šírenia demokracie, ktorý sa týkal viac ako 60 krajín v Európe, Latinskej Amerike a Ázii. Po udalostiach označovaných ako „arabská jar“ začali viacerí autori označovať tento fenomén za „štvrtú vlnu demokratizácie“. Predstavte a charakterizujte tri vlny demokratizácie a pokúste sa zodpovedať otázku či je v súčasnosti možné hovoriť o „štvrtej vlne demokratizácie“ v súvislosti s udalosťami v arabských krajinách (ako napr. Tunís, Alžírsko, Egypt, Líbya, Sýria, Maroko, Omán a iné).

Odporúčaná literatúra:

- Balík, S., Kubát, M.: *Teorie a praxe nedemokratických režimů*. Praha: Dokořán, 2012.
- Cabada L., Kubát M. (eds.): *Úvod do studia politické vědy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004.
- Dahl, R. A.: (2001) *O demokracii. Průvodce pro občany*. Portál, Praha.
- Dahl, R. A.: *Demokracie a její kritici*. Praha : Victoria Publishing, 1995.
- Hloušek, V., Kopeček, L. (eds.): (2007) *Demokracie. Teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie*. Brno : MPÚ, 2005.
- Heywood, A.: *Politologie*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004.
- Kováčik, B.: *Moderné teórie demokracie: kritická analýza vybraných pojmov*. Banská Bystrica, 2009
- Klíma, M.: *Volby a politické strany v moderných demokraciích*. Praha: Radix, 2003.
- Novák, M.: *Jakou demokracií pro nové demokracie*. Brno: MPU, 2001.
- Sartori, G.: *Srovnávací a ústavní inženýrství*. Praha: Slon, 2001.
- Sartori, G.: *Teória demokracie*. Bratislava: Archa, 1993.
- Svensson, P.: *Teorie demokracie*. Brno : CDK, 1995.

Ženíšek, M.: *Přechody k demokracii v teorii a praxi*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006.

OTÁZKA č. 3
(Transformačné procesy)
(otázka pozostáva z 2 častí)

- A) Moderné politologické teórie zameriavajúce sa na demokratickú transformáciu vymedzujú niekoľko typológií prechodu k demokracii (typológia prechodov podľa L. Karlovej, P. Schmittera, resp. demokratizačné vlny S Huntingtona, ako i koniec nedemokratického režimu podľa A. Stephana). Bližšie ich popíšte z teoretického hľadiska.
- B) Popíšte transformačný proces na prelome 80. a 90. rokov v bývalých postkomunistických štátoch (Poľsko, Československo, Maďarsko). Uvedte spoločné a rozdielne znaky tohto transformačného procesu. Aké bolo postavenie, pozícia a úloha politických elít, poprípade ďalších aktérov transformačného procesu.

Odporúčaná literatúra:

Bútora, M. a kol.: *Odkiaľ a kam*. Bratislava: Kalligram, 2013.

Cabada, L. a kol.: *Nové demokracie strední a východní Evropy*. Praha: VŠE, 2008.

Dahl, R.: *O demokracii*. Praha: Portál, 2001.

Dvořáková, V. - Kunc J.: *O přechodech k demokracii*. Praha. Slon, 1994.

Fiala, P. - Holzer, J. - Strmiska, M. a kol.: *Politické strany ve střední a východní Evropě. Ideově-politický profil, pozice a role politických stran v postkomunistických zemích*. Brno: MPÚ, 2002.

Hloušek, V. - Kopeček, L.: *Demokracie. Teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátele a perspektivy demokracie*. Brno: Masarykova univerzita, 2004.

Linz, J. - Stepan, A.: *Problems of Democratic Transition and Consolidation*. Baltimor: The John Hopkins University Press, 1996.

Szomolányi, S.: *Kľukatá cesta Slovenska k demokracii*. Bratislava. Stimul, 1999.

OTÁZKA č. 4
(Transformačné procesy)
(otázka pozostáva z 2 častí)

- A) V procese postkomunistickej transformácie a prechodu k demokratickému politickému system niektoré štáty čiastočne alebo úplne nezavřili proces demokratizácie (Bielorusko, Rusko, v 90. rokoch krajiny Balkánu), pričom z hľadiska politického system tieto štáty nenastolili funkčnú demokraciu. Aké sú (boli) príčiny

tohto stavu? Bližšie analyzujte zlyhanie transformačného procesu v niektorom z uvedených štátov?

- B) Transformačné procesy v širšom slova zmysle zahŕňajú nielen transformáciu a zmenu (kvalitatívnu) politického systému, demokratizáciu, ale i procesy sociálnej (deetatizácia), hospodársko-ekonomickej (liberalizácia, privatizácia) a kultúrnej transformácie. Popíšte čo je ich obsahovou náplňou. Akým spôsobom v súčasnosti vplýva na transformačné procesy globalizácia alebo "europeizácia".

Odporúčaná literatúra:

Bútora, M. a kol.: *Odkiaľ a kam*. Bratislava: Kalligram, 2013.

Cabada, L. a kol.: *Nové demokracie strední a východní Evropy*. Praha: VŠE, 2008.

Dahl, R.: *O demokracii*. Praha: Portál, 2001.

Dvořáková, V. - Kunc J.: *O přechodech k demokracii*. Praha. Slon, 1994.

Fiala, P. - Holzer, J. - Strmiska, M. a kol.: *Politické strany ve střední a východní Evropě. Ideově-politický profil, pozice a role politických stran v postkomunistických zemích*. Brno: MPÚ, 2002.

Hloušek, V. - Kopeček, L.: *Demokracie. Teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátele a perspektivy demokracie*. Brno: Masarykova univerzita, 2004.

Linz, J. - Stepan, A.: *Problems of Democratic Transition and Consolidation*. Baltimor: The John Hopkins University Press, 1996.

Szomolányi, S.: *Kľukatá cesta Slovenska k demokracii*. Bratislava. Stimul, 1999.

OKRUH č. 3: POLITICKÁ KULTÚRA

OTÁZKA č. 1

(Teória konfliktov)

(otázka pozostáva z 2 častí)

- A) Predstavte rôzne prístupy k pojmu konflikt vo vzťahu k medzinárodnej bezpečnosti. Popíšte špecifiká výskumu konfliktov v medzinárodných vzťahoch a predstavte vybranú typológiu konfliktov.
- B) Charakterizujte vybrané modely riešenia konfliktov v medzinárodných vzťahoch: vyjednávanie, facilitácia, mediácia, arbitrácia, adjudikácia, alternatívne riešenia. Jeden z model predstavte na vybranom príklade medzinárodného konfliktu.

Odporúčaná literatúra:

Hofreiter L.: *Teória a riešenie konfliktov*. Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika Liptovský Mikuláš, 2008.

Kazanský, R.: *Bezpečnostná politika – Teória konfliktov*. Banská Bystrica: FPVaMV UMB, 2011.

Kazanský, R.: *Súčasné problémy medzinárodných konfliktov a kríz a ich riešenia*. Banská Bystrica: Vydavateľstvo Belianum UMB, 2013.

Kazanský, R.: Ivančík, R.: *Teoretickém východiská skúmania konfliktov (vysokoškolská učebnica)* Banská Bystrica: Vydavateľstvo Belianum UMB, 2013.

Morrow, J.: *Game Theory for Political Scientists*, Princeton University Press, 1994.

Tesař, F.: *Etnické konflikty*. Praha: Portál, 2007.

Waisová, Š.: *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha : Portál, 2005.

OTÁZKA č. 2

(Vojenský konflikt na Ukrajine a rola EÚ) (otázka pozostáva z 2 častí)

- A) Charakterizujte EU ako nadnárodného aktéra riešenia konfliktov a predstavte vybrané mierotvorné aktivity EU.

- B) Predstavte vojenský konflikt na Ukrajine (aktérov, dôvody/príčiny), vysvetlite, aké boli doterajšie opatrenia pre vyriešenie tohto konfliktu, uveďte možné scenáre vývoja konfliktu.

Odporúčaná literatúra:

Ivančík, R.: Operácie krízového manažmentu príspevok Európskej únie k medzinárodnej bezpečnosti. In *Košická bezpečnostná revue*, 2013, roč. 3, č. 1.

Kazanský, R.: *Súčasné problémy medzinárodných konfliktov a kríz a ich riešenia*. Banská Bystrica: Vydavateľstvo Belianum UMB, 2013.

Kartsonaki, A., Wolff, S. The EU's Responses to Conflicts in its Wider Neighbourhood: Human or European Security?, In: *Global Society*, 29:2, 199-226, 2015..

McCall, C.: *The European Union and Peacebuilding. The Cross-Bordered Dimension*. Palgrave Macmillan, 2014.

Sjursen, H. and Rosén, G.: Arguing Sanctions. On the EU's Response to the Crisis in Ukraine. In: *JCMS: Journal of Common Market Studies*. 55:1, pp. 20-36, 2017..

Waisová, Š.: *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha : Portál, 2005.

Willson, A.: *Ukraine Crisis. What it Means for the West*. New Heaven: Yale University Press, 2014.

OTÁZKA č. 3
(Marketingová komunikácia v politike)
(otázka pozostáva z 3 častí)

- A) Správne používanie nástrojov politického marketingu umožňuje čo najlepšiu realizáciu stanovených cieľov a tvorbu efektívnej kampane. Vysvetlite, čo znamenajú, ako vzájomne kooperujú, naväzujú na seba a ako sa prejavujú v praxi nástroje politického marketingu: *segmentácia, targeting, positioning*.
- B) Patric Delvin uvádza osem rôznych typov politickej reklamy: *jednoduchá, spoty typu „Talking head“, negatívna, koncepcná, cinéma-vérité, reklama osobného svedectva – vox populi, reklama osobného svedectva – celebrity, formát nestranného reportéra*. Vysvetlite a uveďte príklady na tieto typy reklám.
- C) Dariusz Skrzypiński rozlišuje štyri *stratégie volebných kampaní*: stratégia utvrdzovania, rozširovania, neutralizácia a obrátenia. Vysvetlite ich.

Odporúčaná literatúra:

Bradová, Eva a kol.: *Negativní kampaně a politická reklama ve volbách*. Olomouc: Periplum, 2008.

Čmejrková S., Hoffmannová J.: *Jazyk, média, politika*. Praha: Academia, 2003.

Etika reklamy. Pápežská rada pre spoločenské komunikačné prostriedky. Trnava: Spolok sv. Vojtecha, 1997.

Chytilík, R. - Eibl, O. - Matušková, A. a kol.: *Teorie a metody politického marketingu*. Centrum pro studium demokracie a kultury, 2012.

Jablonski, A. a kol.: *Politický marketing. Úvod do teorie a praxe*. Barrister and Principal, 2006.

Magál, S., Mistrík, M., Solík, M.: *Masmediálna komunikácia a realita II*. Trnava: Fakulta masmediálnej komunikácie UCM, 2009.

Magál, S., Mistrík, M., Solík, M.: *Médiá, spoločnosť, mediálna fikcia*. Trnava: Fakulta masmediálnej komunikácie, 2008.

McQuail, D.: *Úvod do teorie masové komunikace*. Portál, 1999.

Musil, J.: *Sociální a mediální komunikace*. Univerzita Jana Amose Komenského, 2010.

Schulz W. ... [et al.] ; [ed. Reifová I.; z něm. orig. přel. Köpplová B.]: *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha: Karolinum, 2004.

Sopóci, J.: *Politika v spoločnosti*. VEDA, 2004.

Staney, J. : *Modern political communication*. Cambridge Malden, Mass: Polity Press, 2007.

Olekšák, P.: *Cirkev a médiá*. Ružomberok: Katolícka univerzita, Filozofická fakulta, 2008.

OTÁZKA č. 4
(Marketingová komunikácia v politike)
(otázka pozostáva z 3 častí)

- A) Politický marketing používa koncepty a má svoje teoretické zázemie v ekonomickom marketingu. Prostredníctvom *marketingového mixu* ozrejmte vzájomné rozdiely uvedených prístupov.
- B) Autori Stephen Ansolabehere a Shanto Iyengar a autor John G. Geer prezentujú vo svojich knihách pozície a argumenty ohľadom *negatívnych kampaní*. Predstavte ich a uveďte konkrétny príklad negatívnej kampane v prostredí českej alebo slovenskej politiky.
- C) *Branding*, oproti príbuzným pojmom ako reputácia či image, poskytuje väčšiu komplexnosť. Na základe troch kľúčových elementov, ktoré branding využíva, vysvetlite prečo?

Odporúčaná literatúra:

- Bradová, Eva a kol.: *Negativní kampaně a politická reklama ve volbách*. Olomouc: Periplum, 2008.
- Čmejrková S., Hoffmannová J.: *Jazyk, média, politika*. Praha: Academia, 2003.
- Etika reklamy*. Pápežská rada pre spoločenské komunikačné prostriedky. Trnava: Spolok sv. Vojtecha, 1997.
- Chytilík, R. - Eibl, O. - Matušková, A. a kol.: *Teorie a metody politického marketingu*. Centrum pro studium demokracie a kultury, 2012.
- Jablonski, A. a kol.: *Politický marketing. Úvod do teorie a praxe*. Barrister and Principal, 2006.
- Magál, S., Mistrík, M., Solík, M.: *Masmediálna komunikácia a realita II*. Trnava: Fakulta masmediálnej komunikácie UCM, 2009.
- Magál, S., Mistrík, M., Solík, M.: *Médiá, spoločnosť, mediálna fikcia*. Trnava: Fakulta masmediálnej komunikácie, 2008.
- Musil, J.: *Sociální a mediální komunikace*. Univerzita Jana Amose Komenského, 2010.
- McQuail, D.: *Úvod do teorie masové komunikace*. Portál, 1999.
- Olekšák, P.: *Cirkev a médiá*. Ružomberok: Katolícka univerzita, Filozofická fakulta, 2008.
- Schulz W. ... [et al.] ; [ed. Reifová I.; z něm. orig. přel. Köpplová B.]: *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha: Karolinum, 2004.
- Sopóci, J.: *Politika v spoločnosti*. VEDA, 2004.
- Stanyer, J. : *Modern political communication*. Cambridge Malden, Mass: Polity Press, 2007.

OTÁZKA č. 5
(Politická kultúra)
(otázka pozostáva z 3 častí)

- A) Je politická kultúra vedeckým konceptom?
- B) Čo je to politická kultúra? Je to len distribúcia a reflexia postojov v danej populácii, ktoré môžu byť preskúmané, napríklad prostredníctvom prieskumom (výskumom) verejnej mienky? Je to "systém politických symbolov"? Alebo je to "súbor postojov, presvedčení a pocitov, ktoré dávajú poriadok a zmysel do politického procesu a ktoré poskytujú základné predpoklady a pravidlá, ktorými sa riadi správanie v politickom systéme"? Alebo je "politická kultúra" širším pojmom, ktorý zahŕňa okrem predchádzajúcich definícií aj všeobecnejšie kategórie akými sú: myšlienky, ideály, hodnoty a presvedčenie, spôsoby národnú identitu, kolektívnu psychiku, alebo dokonca "dušu národa" – teda všetko to, čo môže ovplyvniť a mať dopad na politické správanie?
- C) Arend Lijphart rozlišuje vo svojom koncepte politickej kultúry medzi masovou politickou kultúrou a elitnou politickou kultúrou. Uveďte jeden alebo viac príkladov, v čom, resp. ako sa uvedené typy politickej kultúry od seba navzájom líšia.

Odporúčaná literatúra:

- Dalton, R. J., Welzel, Ch.: (2015). *The Civic Culture Transformed: From Allegiant to Assertive Citizens*. Cambridge University Press.
- Chilton, S.: (1988). *The Western Political Quarterly*, 41:3, 419-445.
- Kertzer, D.: (1988) *Ritual, Politics and Power*. Yale University Press.
- Leiserowitz, A., Kates, R., & Parris, T.: (2006). *Sustainability values, attitudes and behaviors, A review of multinational and global trends*. Annual Review of Environment and Resources, 413–444.
- Miháliková, S.: *Koncepty politickej kultúry v politickej vede*. Bratislava: FF UK, 1997.
- Plasser, F., Pribersky, A. (eds.): *Political Culture in East Central Europe*. Aldershot: Avebury, 1996.
- Weisband, E., and Courtney I. P. Thomas: *Political Culture and the Making of Modern Nation-States*. Routledge, 2015.
- Welzel, Ch., Inglehart R. and Klingemann, H.-D.: 2003. 'The theory of human development: A cross-cultural analysis.' *European Journal of Political Research* 42(3): 341-379.

OTÁZKA č. 6
(Politická kultúra)
(otázka pozostáva z 3 častí)

- A) V roku 1960 Sidney Verba, spolu s ďalšími sociálnymi vedcami, identifikovali viaceré faktory, ktoré podľa jeho názoru podporujú demokraciu: oddanosť režimu, hrdosť na politický systém a umiernená úroveň politickej participácie ("Civic Culture" model). Smeruje vývoj v súčasnej spoločnosti k asertívnym, aktivistickým a "self-expresívnym" (sebavyjadrovacím) hodnotám (režim participatívnej politickej kultúry), ktorý kontrastuje s hodnotami modelu "Civic Culture"?
- B) V mnohých krajinách a štátoch existujú významné skupiny populácie, ktoré predstavujú jeden z vyššie uvedených modelov (Civic Culture/Participative Culture). Popíšte tieto skupiny alebo štruktúry populácie a uveďte príklady.
- C) V posledných desaťročiach došlo k vlne protestov, akcií občianskeho odporu, bojkotom, štrajkom, atď. Podkopávajú uvedené akcie demokraciu? Ak áno, akým spôsobom, resp. ak nie, prečo?

Odporúčaná literatúra:

Chilton, S.: (1988). *The Western Political Quarterly*, 41:3, 419-445.

Dalton, R. J., Welzel, Ch.: (2015). *The Civic Culture Transformed: From Allegiant to Assertive Citizens*. Cambridge University Press.

Kertzer, D.: (1988) *Ritual, Politics and Power*. Yale University Press.

Leiserowitz, A., Kates, R., & Parris, T.: (2006). Sustainability values, attitudes and behaviors, A review of multinational and global trends. *Annual Review of Environment and Resources*, 413–444.

Miháliková, S.: *Koncepty politickej kultúry v politickej vede*. Bratislava: FF UK, 1997.

Plasser, F., Pribersky, A. (eds.): *Political Culture in East Central Europe*. Aldershot: Avebury, 1996.

Weisband, E., and Courtney I. P. Thomas: *Political Culture and the Making of Modern Nation-States*. Routledge, 2015.

Welzel, Ch., Inglehart R. and Klingemann H.-D.: 2003. 'The theory of human development: A cross-cultural analysis.' *European Journal of Political Research* 42(3): 341-379.